

за географічною, хронологічною, тематичною, видовою ознаками. Він наголосив, що найбільш активними інституціями, чий матеріал знайшли своє відображення в проєкті, стали установи з Аргентини, Сполучених Штатів Америки, Німеччини, Бразилії. Загалом станом на жовтень 2012 р. у Світовій цифровій бібліотеці вже накопичено 6330 об'єктів. Від України інформацію надали Національна парламентська бібліотека (30 об'єктів), НБУВ (3 об'єкти), Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія» і Науково-технічна бібліотека Національного університету «Львівська політехніка» (по одному об'єкту).

У низці повідомлень учасників секційного засідання розглядалися питання посилення інноваційної складової в процесі розвитку бібліотечно-інформаційного та інформаційно-аналітичного обслуговування користувачів, проблематика міжбібліотечної взаємодії при використанні сучасних інтернет-технологій та управлінні знаннями в бібліотечних комплексах і мережах. Зокрема, свої виступи презентували: директор Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва, канд. іст. наук **В. О. Копанєва** («Електронне середовище бібліотеки для дітей»); наук. співробітник НБУВ **О. І. Жабін** («Вебометричні дослідження бібліотечних сайтів»); генеральний директор агенції «Матрікс» **Т. І. Березна** і головний технолог агенції **О. В. Квашук** («Засоби контролю якості бібліографічних записів в АБІС ІРБІС»); директор наукової бібліотеки Української академії банківської справи НБУ, м. Суми **Н. О. Петрина** («Інституційний репозитарій Української академії банківської справи Національного банку України»); кер. департаменту бібліотечних і архівних систем ТОВ «Фолгат» **О. С. Овсак** («Сканування документів за запитом користувачів: тенденції та сучасне обладнання»); пров. науковий співробітник Інституту програмних систем НАН України, канд. фіз.-мат. наук і наук. співробітник цього ж інституту **Г. Ю. Проскудіна** («Концептуальна інформаційна модель електронних ресурсів НАН України»); зав. відділів Національної бібліотеки України для дітей **Н. Й. Дзюба** і **В. М. Красножон** («Правова культура в Інтернеті: дитяча бібліотека інформує, вчить, роз'яснює»); гол. бібліотекар НТБ ім. Г. І. Денисенка Національного

технічного університету України «Київський політехнічний інститут» **О. М. Бруй** («Трансформація сучасної бібліотеки: від функціонального до процесно-орієнтованого підходу»).

Загалом матеріали секції «Стратегії технологічної модернізації наукових бібліотек» дають змогу зробити такі висновки:

1. Прогнозування напрямів функціонально-структурних трансформацій бібліотек в умовах глобального електронного середовища потребує спрямування наукових досліджень на перегляд парадигм бібліотекознавства і створення нової концепції їх діяльності.

2. Бракує міжбібліотечної координації при створенні фонду електронних версій сучасних наукових видань; оцифруванні історико-культурної спадщини; архівуванні плинних наукових і суспільно значущих документів українського сегмента мережі Інтернет.

3. Необхідна активізація бібліометричного моніторингу розвитку науки в Україні, підготовки оглядово-аналітичних матеріалів щодо стану вітчизняного академічного середовища та рейтингів наукових установ і провідних вчених за показниками світових наукометричних систем.

4. Розвиток нормативно-правової бази щодо формування та використання електронних бібліотечно-інформаційних ресурсів доцільно здійснити в рамках Державної цільової національно-культурної програми створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека-XXI», серед завдань якої на МОНмолодьспорту та НАН України покладається «урегулювання питань, пов'язаних з авторським та суміжними правами, електронними інформаційними ресурсами, статусом електронних видань, передачею до бібліотек електронних копій тиражованих видань».

Леонід Костенко,

зав. відділу НБУВ,
канд. техн. наук

Тетяна Сищенко,

наук. співробітник НБУВ,
канд. наук із соціальних комунікацій

Бібліотека і розвиток доступу до правової та соціально значущої інформації

У роботі секції «Бібліотека і розвиток доступу до правової та соціально значущої інформації» взяло участь 39 осіб, серед яких – провідні фахівці Київського національного економічного університету, Науково-технічної бібліотеки Національного авіаційного університету, Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського, Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, Національної академії внутрішніх справ, УРЖ «Джерело», Рівненського державного гуманітарного університету, Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

На суд громади було представлено 33 доповіді, в яких розглянуто цілий комплекс проблем: виконання бібліотеками ролі суспільних центрів управління сучасними інформаційними потоками у системі соціальних комунікацій, зок-

рема у забезпеченні доступу до правової та соціально значущої інформації; тенденції розвитку та визначення місця бібліотек у системі політико-правової комунікації, специфіка представлення бібліотеками досягнень національної правової думки, урізноманітнення інформаційно-аналітичної продукції бібліотек в умовах поширення електронних технологій; застосування інформаційно-аналітичними структурами бібліотек сучасних інформаційних технологій в управлінні інформаційними потоками, сучасна інформаційна основа аналізу процесів соціальних комунікацій тощо.

Різні аспекти функціонування сучасних бібліотек у соціокомунікативному процесі були висвітлені у доповідях старш. наукового співробітника НБУВ, канд. іст. наук **О. В. Ворошилова**, старш. наукового співробітника НБУВ, канд. екон. наук

С. П. Кулицького, наук. співробітника НБУВ, канд. соц. ком. **В. М. Медведєвої**, мол. наукового співробітника НБУВ **І. В. Соколової**, мол. наукового співробітника НБУВ **І. О. Беззуб**, мол. наукового співробітника НБУВ **О. П. Желай**, мол. наукового співробітника НБУВ **І. Ю. Терещенко**, мол. наукового співробітника НБУВ **Г. І. Булахової**, пров. редактора НБУВ **Ю. С. Шлапак**.

Зокрема, **І. В. Соколова** у доповіді «Тенденції розвитку участі бібліотек у сучасних моделях наукової комунікації» розкрила вплив електронних технологій на розвиток наукових комунікацій, вказала на зародження нових форм професійної взаємодії вчених-дослідників, торкнулася специфіки роботи науковців з інформаційним ресурсом бібліотек та світової мережі Інтернет. **О. В. Ворошилов** у своєму виступі «Розвиток бібліотечних установ в Україні: тенденції та перспективи» висвітлив основні тенденції розвитку вітчизняних бібліотек, пов'язаних з формуванням інформаційного суспільства, а також означив проблемні аспекти діяльності бібліотек, що потребують вирішення вже у найближчій перспективі. **С. П. Кулицький** у доповіді «Фінансові комунікації та сучасна інформаційна основа їх аналізу» акцентував увагу на специфіці сучасних фінансів, ознайомив з класифікацією фінансових комунікацій, виходячи з їх функціонування на базі семіотичних моделей, а також розглянув досвід та потенційні можливості дослідження фінансових комунікацій на основі ресурсів великої наукової бібліотеки. **В. М. Медведєва** у виступі «Роль сучасних бібліотечних закладів в інфотворчому процесі» розглянула процес комп'ютеризації бібліотечних установ як засіб забезпечення доступу до інформаційних ресурсів для різних категорій користувачів, як один з дієвих важелів впливу на інфотворчий процес українського суспільства. **І. О. Беззуб** у доповіді «Новітні електронні інформаційні технології як чинник удосконалення культурно-освітньої діяльності бібліотек» ознайомила присутніх з основними напрямками розвитку бібліотек ВНЗ України, розглядаючи їх діяльність у контексті інформаційної підтримки навчального, наукового процесу та формування інформаційної культури студентів. **О. П. Желай** свій виступ «Інформатизація як важливий чинник бібліотечної діяльності» присвятила інформатизації бібліотечної галузі, зокрема, розвитку електронних інформаційно-бібліотечних технологій та аналізу результатів їх застосування для підвищення ефективності бібліотечної діяльності. У доповіді **І. Ю. Терещенко** «Бібліотека як суб'єкт ринку інформаційних продуктів та послуг» йшлося про бібліотечний маркетинг, який сприяє піднесенню якості обслуговування користувачів, якомога повнішому задоволенню їхніх потреб. **Г. І. Булахова** у виступі «Рекламна діяльність бібліотек в умовах розвитку електронних технологій» акцентувала увагу на рекламі бібліотек як інструменті маркетингової комунікаційної політики, на необхідності державного нормативно-правового регулювання соціальної реклами в Україні. **Ю. С. Шлапак** свою доповідь «Формування інформаційної культури: особистість і користувач бібліотеки» присвятила питанням становлення інформаційної культури як самостійного наукового напрямку та освітньої практики в Україні, з огляду на фундаментальну роль інформації в суспільному розвитку було наголошено на більш активній участі у цьому процесі бібліотечних установ.

Бібліотеки у політико-правовій комунікації – цій темі присвятили свої доповіді зав. відділу НЮБ НБУВ, канд. іст. наук **Н. Г. Іванова**, зав. відділу НЮБ НБУВ, канд. іст. наук **Ю. М. Пोलовинчак**, зав. відділу НБУВ, канд. іст. наук **Т. Ю. Гранчак**,

зав. відділу НЮБ НБУВ **М. В. Іванова**, наук. співробітник НЮБ НБУВ, канд. іст. наук **А. Л. Блажкевич**, наук. співробітник НБУВ **А. Л. Потіха**, мол. науковий співробітник НБУВ **І. О. Шульга**.

Зокрема, у доповіді **Н. Г. Іванової** «Комунікативна діяльність сучасних інформаційних центрів у сфері правового інформування» було розглянуто участь вітчизняних бібліотек у суспільно-правових процесах держави у контексті соціально-політичної трансформації суспільства. **Ю. М. Половинчак** у виступі «Зарубіжний досвід представлення бібліотеками досягнень національної правової думки» на прикладі діяльності Бібліотеки Конгресу США, мережі інституційних бібліотек Європейського Союзу, російських книгозбірень розкрила досвід акумуляції та представлення бібліотечними установами інформації правового характеру. **Т. Ю. Гранчак** свій виступ «Участь бібліотек у політичній комунікації в умовах глобалізації» присвятила аналізу участі бібліотек у політико-комунікативній взаємодії, формуванні відповідної традиції, співвідносно з суспільними запитами, окресленню основних напрямів та масштабів функціонування бібліотечних установ у системі політичної комунікації в умовах глобалізації. У виступі **А. Л. Блажкевича** «Роль правових інформаційних ресурсів бібліотек» було проаналізовано вплив правової інформації на громадян у контексті сучасного розвитку українського суспільства, висвітлено ключову роль провідних бібліотек України – Національної бібліотеки України імені **В. І. Вернадського** (НБУВ) та Національної парламентської бібліотеки України у наданні правової інформації громадянам України, розкрито особливості діяльності Національної юридичної бібліотеки НБУВ у контексті забезпечення правовою інформацією працівників органів державної влади, спеціалістів-правників, науковців, студентів, представників дипломатичного корпусу і міжнародних неурядових організацій та поширення правових знань серед населення. **А. Л. Потіха** у доповіді «Інформація партійних ЗМІ в системі комунікативного ресурсу бібліотек» розглянув динаміку трансформації партійних ЗМІ від друкованих видань до електронних, акцентуючи увагу на ролі бібліотек у накопиченні й передаванні інформації партійних ЗМІ від виробника до користувача, а також ознайомив присутніх з особливостями застосування різних інформаційних технологій. **М. В. Іванова** у своєму виступі «Національна юридична бібліотека: до питання створення й функціонування комплексних онлайн-юридичних інформаційних ресурсів» висвітлювала питання створення електронних інформаційних ресурсів НЮБ, охарактеризувала джерела формування таких ресурсів, звернула увагу на те, що онлайн-ресурси є однією з форм забезпечення інформаційної безпеки бібліотечних фондів юридичного напрямку, наголосила на необхідності збереження рідкісних юридичних видань шляхом формування електронної бібліотеки.

Доповідь **І. О. Шульги** «Наукові ресурси відкритого доступу у галузі права» була присвячена історії та сучасному етапу розвитку репозитаріїв і часописів – організації відкритого доступу з правничої тематики. Зокрема було подано інформацію стосовно довідників, котрі містять дані про відкриті наукові електронні ресурси, а саме: Electronic Journals Library, DOAJ, ROAR, OpenDOAR. Окрему увагу доповідачка приділила юридичній науковій періодиці України.

Проблеми забезпечення ефективного інформаційного супроводу державного управління в умовах поширення електронних технологій розглядалися у доповідях директора Фонду президентів, канд. іст. наук **В. М. Удовика**, зав. відділу

НБУВ, канд. політ. наук **Л. М. Галаган**, мол. наук. співробітника НБУВ, канд. соц. ком. **В. Е. Пальчук**, наук. співробітника НБУВ **О. О. Натарова**, мол. наук. співробітника **Л. П. Чернявської**, зав. відділу НЮБ НБУВ **Н. С. Вітушко**, мол. наук. співробітника НБУВ **Л. В. Присяжної**, ред. І категорії НБУВ **К. В. Троїцької**.

У виступі В. М. Удовика «Досвід провідних країн у представленні глави держави в сучасному інформаційному просторі» йшлося про нові форми комунікації глави держави з виборцями та міжнародним співтовариством шляхом використання інтернет-простору, зокрема блогосфери й соціальних мереж. У доповіді Л. М. Галаган «Інформаційно-аналітичні системи органів державної влади в процесі впровадження технології електронного урядування» аналізувалися основні рівні електронної підтримки процесів державного управління та забезпечення широкого доступу до документів і їх проектів на всіх стадіях впровадження технології електронного урядування; підкреслювалося, що у зв'язку з впровадженням останньої інформаційно-аналітичної системи органів державної влади повинні розглядатися як відкриті системи, котрі забезпечують умови для інтерактивної участі громадськості в процесі прийняття управлінських рішень. В. Е. Пальчук у своєму виступі «Інформаційно-аналітичні структури бібліотек у розбудові інтелектуально-інформаційної інфраструктури сфери державного управління» розкрила роль інформаційно-аналітичних структур бібліотек як інтелектуально-комунікативних підсистем, котрі організують рух знань на основі їх упорядкування та трансформування в аналітичні розробки з метою підвищення рівня їх цільового застосування в будь-якій сфері суспільної діяльності, у т. ч. під час вироблення результативних рішень владними структурами. У виступі О. О. Натарова «Роль сучасних бібліотек у процесі забезпечення культурних прав та свобод в Україні» розглядалися проблеми забезпечення основних культурних прав і свобод в Україні, роль сучасної бібліотеки як елемента системи організаційно-правових гарантій людини і громадянина. Доповідь Л. П. Чернявської «Інформаційне забезпечення гендерної політики як завдання бібліотеки в інформаційному суспільстві» була присвячена розкриттю гендерно-інформаційної ролі бібліотеки в інформаційному суспільстві. Спираючись на приклади як закордонних, так і вітчизняних бібліотек, доповідка наголосила на необхідності формування гендерної культури як спеціально організованого, керованого процесу.

У доповіді Н. С. Вітушко «Роль інформаційно-аналітичних структур бібліотечних установ у створенні та підтримці електронного діалогу: влада – суспільство» розглядалися окремі аспекти правового діалогу влади та суспільства, роль бібліотек у підтримці цього діалогу, його активізації за допомогою електронного інформаційного простору (на базі практики СІАЗ та Національної юридичної бібліотеки НБУВ). У виступі Л. В. Присяжної «Роль сучасної бібліотеки в інформаційному супроводі діяльності органів державної влади» на прикладі діяльності Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади НБУВ було розкрито роль сучасної бібліотеки в інформаційному супроводі діяльності органів державної влади. К. В. Троїцька у своєму виступі «Інформаційне забезпечення висвітлення роботи органів державної влади Луганської області» ознайомила присутніх із систематизацією критеріїв оцінки офіційних інтернет-ресурсів як засобів регіонального інтернет-маркетингу та зробила висновок стосовно конкретних рекомендацій щодо вдосконалення офіційних інтернет-представництв Луганської області.

Доповіді зав. відділу НБУВ **Т. П. Дубас**, наук. співробітника НБУВ **Н. Д. Аксьонової**, наук. співробітника НБУВ **А. В. Вітушка**, мол. наук. співробітників НБУВ **Н. В. Тарасенко**, **В. І. Бондаренко**, **Н. К. Автономової**, пров. бібліографів НБУВ **О. С. Коночкіної**, **Г. Г. Покровської**, мол. наук. співробітника НБУВ **Л. М. Степченко** були присвячені розвитку ресурсно-технологічної бази бібліотек як чинника інтенсифікації їх комунікативної діяльності. Йшлося про формування електронних інформаційно-аналітичних продуктів сучасної бібліотеки, особливості редагування інформаційних видань; було виокремлено методи та прийоми організації бібліотечного електронного ресурсу газетних видань, висвітлено світовий досвід впровадження національних газетних проектів; окреслено перспективи використання інформаційно-моніторингової системи на базі аналітичних служб як окремої системи, так і в структурі інформаційно-аналітичної системи; розглянуто її реалізацію в ІТ-продукт служби інформаційно-аналітичної діяльності, специфіку формування бібліотечних ресурсів в умовах зростання електронного компонента в складі інформаційних ресурсів тощо.

Особливу увагу учасники секційного засідання приділили технологіям соціальних мереж як нового чинника інформаційної діяльності. У доповідях зав. відділу НБУВ **Л. А. Чуприни**, мол. наукових співробітників НБУВ **О. Д. Рябокона**, **Ю. Ф. Якименко**, пров. бібліотекаря НЮБ НБУВ **М. М. Самсонова** було розглянуто особливості обігу оперативної інформації в соціальних мережах, її використання інформаційно-аналітичними структурами бібліотек, висвітлено основні напрями взаємодії бібліотек і соціальних мереж, окреслено проблеми представлення бібліотек у соціальних мережах, активізації використання соціальних мереж як засобу інтернаціонального обміну оперативною науковою інформацією. В окремих виступах соціальні мережі тлумачилися як джерела економічної, політичної інформації, важливий чинник формування суспільних зв'язків нового виду, як канал інформаційно-психологічних впливів. Аналізувалися також питання адаптації бібліотек до умов поширення й використання електронних технологій, а саме можливості їх діяльності і реклами в онлайн-соціальних мережах.

Учасники секційного засідання дійшли висновку про необхідність посилення аналітичної складової у формуванні інформаційної бази наукових бібліотек, створення спеціальних інформаційно-аналітичних тематичних пакетів, зокрема на базі використання галузевої періодики; активізації співпраці бібліотек з органами державної влади, місцевого самоврядування та структурами громадянського суспільства; здійснення маркетингового дослідження ринку споживання бібліотечних послуг та впровадження їх ефективної реклами. Було окреслено основні напрями вдосконалення функціонування бібліотеки як інтелектуально-виробничої системи, розвитку процесів інтеграції бібліотечно-інформаційних інститутів, використання можливостей внутрішньо-бібліотечної електронної мережі та світової мережі Інтернет для сприяння ефективному управлінню сучасними інформаційними потоками.

Секція обговорила і схвалила проект Рекомендацій міжнародної наукової конференції, а також пропозиції секції до цього документа. Було запропоновано доповнити проект Рекомендацій конференції положенням про необхідність активізації кооперації з бібліотеками вишів для підтримання та розвитку культури користування бібліотечно-інформаційними ресурсами і послугами, сприяння їх популяризації.

Тетяна Гранчак,
зав. відділу НБУВ, канд. іст. наук